

УДК 621.3

Надія Синькевич, Анна Шведа

*Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, Тернопіль,
Україна*

ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ БЕЗРОБІТТЯ В УКРАЇНІ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ТЕНДЕНЦІЙ, ВИКЛИКІВ ТА ПЕРСПЕКТИВ РОЗВИТКУ РИНКУ ПРАЦІ

Nadiya Synkevych, Anna Shveda

Ternopil Ivan Puluj National Technical University, Ternopil, Ukraine

ECONOMIC ANALYSIS OF UNEMPLOYMENT IN UKRAINE IN THE CONTEXT OF CURRENT TRENDS, CHALLENGES AND PROSPECTS FOR LABOR MARKET DEVELOPMENT

В сучасних умовах безробіття є однією із ключових соціально-економічних проблем України, оскільки воно безпосередньо впливає на рівень життя населення, рівень економіки та розвиток ринку праці. Актуальність теми зумовлена загостренням проблем зайнятості громадян особливо в умовах воєнного стану, міграційного процесу та нестабільності економіки. Чим вищий рівень безробіття в країні, тим менші будуть доходи в населення, споживчий попит, посилення соціальної напруги та буде все сильніше навантаження на державний бюджет. Серед основних проблем можна виділити помітну невідповідність між попитом та пропозицією робочої сили, зростання тривалого безробіття, яке призводить до втрати навичок, а також низький рівень професійної адаптації працівників до нових умов.

Безробіття – це часто неминуха соціально-економічна проблема, яка виникає, коли велика частина працездатного населення країни не здатне отримати відповідну для своїх можливостей роботу, щоб та відповідала їх професійній кваліфікації та вимогам. Така тенденція характерна не тільки для певних країн, а навіть для цілого світу [1; 2]. Часто безробіття починає виникати через те, що пропозиція на ринку праці кратно перевищує попит, тобто значно збільшується резервний запас праці, якого стає занадто багато щодо ефективності людського капіталу. Хоча безліч розвинених країн докладають дуже багато сил для зменшення рівня безробіття, але нікому ще не вдалося звести його до нуля [1].

Рівень безробіття – це критерій, який можна визначити як співвідношення кількості безробітних до наявної кількості активної працездатної робочої сили на певній території. Дане значення прийнято вимірювати у відсотках [1]. В Україні показник безробіття є високим і він постійно коливається. Хоча офіційних даних про стан безробіття не публікується з 2022 року, але дослідницька агенція Info Sapiens проаналізувала зібранні дані та прийшла до висновку, що рівень безробіття в 2025 році в Україні є значним. У листопаді 2025 року було зафіксовано показник 22,8% – це був найвищий за рік, а найнижчий був у липні, всього лиш 11,2%. Тоді ж у липні 2025 року показник рівня безробіття сягнув найнижчого значення за період повномасштабного вторгнення [3]. Якщо проаналізувати усі соціологічні дослідження щодо безробіття в Україні, то можна помітити, що не тільки особисті обставини можуть впливати на його розмір, а ще й велику роль відіграє низький рівень оплати праці, умови праці (адже багато хто не готовий змінювати своє місце проживання або часто їздити у відрядження далеко від дому задля роботи через власні родинні причини), відсутність хорошого та недорогого житла близько до місця праці, дуже напружений графік, низьку кваліфікацію та не завжди невідповідні умови [2; 3].

На новому робочому місці для більшості безробітних в Україні та світі є важливим стабільна та висока заробітна плата, щоб можна було покрити всі свої витрати, безпека, гнучкий графік без надмірних переробіток, приємна атмосфера в

колективі, зручне робоче місце, яке буде облаштоване з дотримання усіх відповідних вимог, хороше соціальне страхування та можливість особистісного розвитку. Хоча такі вимоги до місця роботи хочуть всі, але не багато готові до значних змін, зокрема вдосконалювати або змінювати свій фах, кажучи, що їм складно вивчати щось нове або впевненість, що це нічого не дасть для відкриття нових можливостей. Також тут відіграє свою роль і страх перед чимось новим та невідомим [3]. Переглянувши результати досліджень ринку праці в Україні за 2025 рік можна проаналізувати, що серед офіційно зареєстрованих безробітних значно переважають жінки, на грудень цього року їх припадає 81%. Цей дисбаланс зумовлений війною в країні. Хоча велика частка жінок все ще безробітні, але все-таки багато хто йде працювати раніше у незвичні для них сфери, так звані «чоловічі» професії. Відкривають багато нових ФОПів, понад 153 тисячі це 61% від загальної кількості за 10 місяців 2025 року. Тобто хоч і багато жінок ще досі не працюють, але все більше і більше вирішують вийти із своєї зони комфорту і починають відкривати для себе нові можливості [3].

Згідно з даними у 2025 році 74% підприємств відчули значну нестачу працівників, 21% – часткову, і лише 5% не мали труднощів, це є зумовленим невідповідністю освіти та навичок претендентів потребам роботодавців. Найбільший дефіцит працівників можна спостерігати у інженерно-технічній та медичній сферах діяльності. Водночас станом на 1 листопада 2025 року згідно статистики видно, що при середньому навантаженні безробітних на одну запропоновану вакансію сягає 1,2 у сфері фінансової та страхової діяльності, у сфері державного управління та сільськогосподарської діяльності претендувало відповідно 4,3, 3,1 та 2,9, а на будівельну галузь показник сягав тільки 0,6 [3]. Отже, безробіття в Україні досі ще залишається однією з ключових та болючих соціально-економічних проблем в умовах воєнного стану. Усі данні, які є проаналізовані на даний момент свідчать про складність даної ситуації на ринку праці, зокрема все ще наявність гендерного дисбалансу та тільки недавнього початку зростання активності жінок. Це вказує на поступову адаптацію населення країн до нової реальності, однак все ще зберігається невідповідність між попитом та пропозицією робочої сили.

Для того, щоб зменшити рівень безробіття важливо стимулювати створення нових робочих місць для різних категорій громадян і підтримувати малий і середній бізнес. Також слід не забувати про розвиток програм для перекваліфікації та підвищення кваліфікації відповідно до потреб ринку праці. Важливо розширювати можливість пільгового кредитування для відкриття власної справи, розширення бізнесу та покращувати соціальну політику з метою мотивації до працевлаштування. Реалізація цих заходів сприятиме покращенню в цілому ситуації на ринку праці, зменшенню безробіття та ефективнішому використанню трудового потенціалу країни.

Список використаних джерел:

1. Грідін О. В. Актуальні проблеми, сучасні тенденції та основні напрями подолання безробіття в Україні. *Економіка та суспільство*. 2022. № 38. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-38-40>
2. Дергалюк М. О., Коваленко А. С. Безробіття в Україні та його вплив на економічне становище держави. *Ефективна економіка*. 2021. № 2 DOI: 10.32702/2307-2105-2021.2.94
3. Безробіття в Україні: сучасні тренди та особливості. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/sotsialna-polityka/bezrobittya-v-ukrayini-suchasni-trendy-ta-osoblyvosti> (дата звернення 21.04.2026)